

PRIKAZI

ALBE VIDA KOVIĆ — ŽIVOT I DJELO

Priredio: Lovro Županović
Izdavač: HKD Sv. Ćirila i Metoda, Zagreb
Izdanje "Sv. Cecilije", Zagreb, 1989.

Gramofonska ploča "Albe Vidaković"

Institut za crkvenu glazbu KBF u Zagrebu podržava stalno sjećanje na svog osnivača, istaknutu glazbenu ličnost — Albe Vidakovića (1914—1964). Tako je prigodom desetgodišnjice njegove smrti (1974) održan znanstveni skup posvećen njegovu životu i djelovanju, a referati s toga skupa objavljeni su 1975. u *Zborniku radova sa znanstvenog savjetovanja o Albi Vidakoviću*. 25-godišnjica njegove smrti, pak, obilježena je izdavanjem monografije čijim naslovom je naslovljen i ovaj prikaz te izdavanjem prigodne gramofonske ploče s Vidakovićevim skladbama. I ova se monografija temelji na radovima sa znanstvenog skupa 1974., ali za ovu priliku dotjeranim, kojima su dodana i dva nova teksta. Prema riječima iz *Predgovora* priređivača L. Županovića sve te tekstove valja primiti "tek kao građu za monografiju kakvu je Vidaković svojim životom i djelom neosporno zaslužio (...)".

Premda je čitava građa knjige podijeljena na pet poglavlja, jasno se razabire da su prva četiri biografsko-povijesnoga karaktera, a peto, najopsežnije (podijeljeno na četiri odsjeka) bavi se Vidakovićevim stvaralačkim opusom. Tako bi i prva četiri poglavlja mogla činiti jedno s podjelom na odsjeke.

Prvi tekst je iz pera Anđelka Milanovića: *Pristup Vidakoviću glazbeniku i čovjeku* (str. 11—14). Taj kratki tekst, gotovo leksikonskog obilježja, sažeto ocrta Vidakovićev život i djelovanje. Više podataka donose tekstovi koji slijede: *Kalendar zbivanja u životu i stvaralaštvu Albe Vidakovića* (Izak Špralja, str. 15—22) te *Životni put Albe Vidakovića* (Marin Šemudvarac, str. 23—30).

Nešto je drugačijeg obilježja, premda u organskoj vezi s prethodnim, prilog nedavno preminulog dr. Huberta Petana *Vrijeme i prilike u doba djelovanja Albe Vidakovića* (str. 31—42). Taj revni istraživač glazbene prošlosti, posebno hrvatske, dao je zanimljivu sinhronističku panoramu glazbenih zbivanja u nas i u svijetu; svega onoga, dakle, što je i sam Vidaković mogao saznati i doživjeti.

Središnji dio knjige čini V. poglavlje — *Značajke Vidakovićeva stvaralačkog opusa*. U njemu se razmatraju područja Vidakovićeva djelovanja: skladateljstvo, mu-

zikologija, etnomuzikologija te pedagoško, organizatorsko i reproduktivno djelovanje.

Za ovu priliku nije bilo moguće dodati i prikaze Vidakovićeva kritičarsko-publicističkog rada. Ali, bude li i takav prikaz jednom objavljen, on "neće u biti izmijeniti (već samo produbiti) cjelovitost naše spoznaje o Vidakoviću čovjeku i umjetniku" (Iz *Predgovora*).

U radu *Skladateljski profil Albe Vidakovića* (str. 45—63) Mato Leščan posebnu pozornost poklanja njegovim misama. *Missa caeciliana* za četveroglasni mješoviti zbor i orgulje (1942) obilježena je "duhom korala i hrvatske melodike". Navedeno je nekoliko vrlo pohvalnih kritika o tom Vidakovićevom djelu. *Missa gregoriana* za četveroglasni muški zbor i orgulje (1946) odlikuje se "modalnim kadencama i disonantnim sklopovima" te "kasnoromantičnim harmonijama". *Druga staroslavenska misa* za troglasni ženski zbor i orgulje (1950) čestotom upotrebom mješovite mjere "odaje blizinu narodne duše". *Treća staroslavenska misa* (1953), s verzijama za dvoglasni, troglasni i četveroglasni zbor i orgulje, "predstavlja jedinstveni pothvat da se na području crkvene vokalno-instrumentalne umjetničke glazbe uvede tzv. istarska skala". — Autor ističe kvalitete i ostalih Vidakovićevih vokalnih djela duhovnog sadržaja: moteta i nedovršenog oratorija *Tužba u hramu* kao i onih svjetovnog obilježja (solo-popijevke i zborovi).

Od nevelikog broja skladbi za orgulje Leščan za *Fantaziju i fugu u f-molu* tvrdi da "spada u vrhunski domet novije hrvatske orguljske glazbe". — I na području orkestralne glazbe Vidaković je bio uspješan: *Allegro scherzando* (1949) nagrađen je na natječaju u Beogradu 1952. To je "veliki rondo za orkestar sa više raznorodnih tema, folklornog ugođaja, gdje prevladava vedri, razigrani karakter".

Iznoseći na kraju svog priloga globalnu ocjenu Vidakovićeva stvaralaštva Leščan kaže: "Po svojoj zamjerno velikoj tehničkoj spremi i savršenosti, te po snazi izraza on je, bez sumnje, naš najveći crkveni glazbenik novijega vremena".

Budući da je Leščan u svom prikazu samo ukratko obuhvatio crkvene popijevke, Ljubomir Galetić je kao nov prilog za ovu monografiju napisao prikaz *Doprinos Albe Vidakovića hrvatskoj pučkoj crkvenoj popijevci* (str. 64—69). Tu autor kaže da "skladateljski opus tih malih oblika A. Vidakovića možda nije opsežan, ali je umjetnički, formalno i estetski značajan i vrijedan pozornosti". Od četiri zbirke takvih popjevaka Galetić najizrazitijom drži *Pet duhovnih stihova* za mješoviti zbor ili jednoglasno pučko pjevanje uz pratnju orgulja (1945).

Muzikološki rad Albe Vidakovića osvjetljen je studijom dr. L. Županovića *Rezultati, značajke i značenje muzikološkog rada Albe Vidakovića* (str. 73—92).

Od 19 Vidakovićevih muzikoloških radova Županović po opsegu i značenju izdvaja tri, a zove ih *evoluirajućim triptihom*. To su: *Sakramentar MR 126 Metropoliti-*

tanske knjižnice u Zagrebu (Rad JAZU 287, 1952, str. 53—85), Vinko Jelić (1596—1636?) i njegova zbirka duhovnih koncerata i ricercara "Parnassia militia" (1622) (JAZU, 1957) i *Asserta musicalia* (1656) Jurja Križanića i njegovi ostali radovi s područja glazbe (Rad JAZU 337, 1965, str. 41—139). Tom "triptihu" kao posebno značajan valja dodati i rad *Tragom naših srednjovjekovnih neumatskih glazbenih rukopisa* (Ljetopis JAZU za 1960, knj. 67, 1963, str. 364—392).

Kao značajke Vidakovićevog muzikološkog rada Županović navodi akribičnost, ozbiljnost, osobnu angažiranost, sustavnost, spisateljski nerv, primjereno znanje i spretnost u radu, primjenu vlastitog znanja na znanstveni način, dokumentacijsko korištenje i citiranje materijala, postavljanje tematike u kontekst povijesnih i drugih odrednica te u okvir evorpske glazbene situacije i, napokon, već spomenuto evoluiranje koje inače nije tako očito u njegovom skladateljskom radu. A kada je riječ o skladateljskom udjelu u muzikološkom poslu Županović se kritički osvrće na Vidakovićevu realizaciju continua za skladbe iz Jelićeve zbirke *Parnassia militia*. Ona je, naime, u glazbenom smislu ostvarena vrlo korektno i spretno, ali ponekad bujnošću polifonih linija stilski izlazi iz okvira ranobarokne glazbe, a ponegdje se čak približava i kasnijem glazbenom razdoblju. Međutim, continuo za šest moteta iz Jelićeve zbirke *Arion primus* (Graz, 1957) "riješen je na stilski najbolji mogući način".

Dajući zaključnu ocjenu o Vidakoviću — muzikologu Županović kaže kako je naša glazbena kultura u njemu imala "prilozima vrlo raznovrsnog, bogato sadržajnog, znanstveno neobično fundiranog i potpuno dorečenog stručnjaka". (Navedeni tekst autor je podvukao.)

Vidakovićev muzikološki rad dopunjuje prikaz dr. Vinka Žganca *Vidakovićeva proučavanje neumatskih kodeksa u Dalmaciji* (str. 93—99). Opisana su obilježja primjeraka koje je Vidaković proučio u godinama 1954, 1959, i 1960.

U prethodnom zborniku nije bio prikazan etnomuzikološki rad A. Vidakovića, pa je tu prazninu ispunio dr. Jerko Bezić, prilogom *Doprinosa Albe Vidakovića hrvatskoj etnomuzikologiji* (str. 103—114). Od nevelikog broja Vidakovićevih radova takove vrste autor posebno ističe članak *Bunjevačko-šokački glazbeni motivi* ("Klasje naših ravni", V, 1943, 1, str. 17—19) te rukopisnu zbirku *Bunjevačke narodne pjesme iz okolice Subotice* (1953) s uvodnim tekstom. Donosi se popis svih popjevaka te zbirke (58 crkvenih, 17 svjetovnih i 3 instrumentalne melodije). Vjerojatno su tehničkom greškom ispale popijevke pod br. 28, 29 i 30.

Sliku Vidakovićeve cjelokupnog rada zaokružuje prikaz Ljubomira Galetića *Pedagoško, organizatorsko i reproduktivno glazbeno djelovanje Albe Vidakovića* (str. 117—124). Premda je na svakom od navedenih područja Vidaković postigao zapažene rezultate, čini nam se da bi osobito valjalo istaknuti njegovo vođenje zbora Zagrebačke katedrale.

U Dodatku su donesena Sjećanja nekih glazbenika i prijatelja na A. Vidakovića (str. 127—154). Ona također pridonose potpunijem sagledavanju ličnosti A. Vidakovića. Svoja sjećanja iznijeli su domaći glazbenici (J. Andreis, I. Brkanović, N. Njirić, V. Ruždjak, A. Sekulić, L. Šaban, S. Šulek, B. Župančić, L. Županović) i strani (K. G. Fellerer, F. Haberl, J. Overath, K. Sziget).

Marija Kuntarić izradila je *Bibliografiju* (str. 155—172) Vidakovićevih djela (skladbi i spisa) te napisala o Vidakoviću, što je, kao i *Imenik* (str. 173—181) također novi prilog u ovoj monografiji. Može se primijetiti da nazivi i broj nekih Vidakovićevih djela ne odgovaraju onima kako ih donosi M. Leščan (i obratno), pa bi kod izdavanja buduće monografije to svakako valjalo uskladiti ili popratiti odgovarajućom bilješkom.

Gramofonska ploča (relizacija "Jugotona") s izborom iz Vidakovićevih djela moći će poslužiti za slušnu provjeru onoga što je u monografiji rečeno o Vidakoviću — skladatelju (komentar dr. L. Županović). O jedinstvenosti oba izdanja (izdavač je također HKD Sv. Ćirila i Metoda) svjedoči i identična likovna oprema omota ploče i korica knjige (Z. Tišljar). Nije, dakako, bilo moguće na ploču staviti veća djela, pa su tako najznačajnije Vidakovićeve mise (*Gregoriana, Caeciliana, III, i II. Staroslavenska*) zastupljene s po jednim stavkom. Tu su i moteti (*Magnificat, Protege Domine, Zdravo, o moj anđele, Gospode duša*) te — da bi se dobio dojam o Vidakovićevu smislu za obradu djela iz hrvatske glazbene baštine — Jelićev motet *Laetamini* iz zbirke *Parnassia militia*. Instrumentalno stvaralaštvo Viakovića dokumentirano je *Preludijem i fugom* za violinu i klavir te njegovim najznačajnijim djelom s toga područja — *Fantazijom i fugom za orgulje u f-molu*.

Izvodnici su zborovi Zagrebačke katedrale i Instituta za crkvenu glazbu te Splitski vokalni oktet (dirigenti M. Demović, M. Martinjak, V. Babuš, P. Z. Blajić), bariton Vladimir Ruždjak, orguljaš Anđelko Klobučar i niz drugih reproduktivnih umjetnika.

S obzirom na tehnološke mogućnosti kod na ploča je solidno realizirana (ton majstor M. Dörr).

Nikša NJIRIĆ